O JĘZYKU

Referencing po brytyjsku

Harvard, APA i inne style krok po kroku

Igor Zadrużyński

Opublikowano 21 listopada 2026

STRESZCZENIE

Na brytyjskiej uczelni pierwsze tygodnie studiów to także nauka referencing, czyli sztuki odwoływania się do źródeł. W tym tekście objaśniam angielskie pojęcia (citation, reference list, bibliography), pokazuję, który styl stosuje się w jakiej dziedzinie, jak cytować, parafrazować i opisywać książki, artykuły, strony, filmy i audiobooki w stylu Harvard (w wersji Cite Them Right) i APA 7 oraz jak w Wielkiej Brytanii traktuje się plagiat i kupowanie prac.

Wersja online

SŁOWA KLUCZOWE: O języku

SPIS TREŚCI

1. Słowniczek: citation, reference, bibliography 2
2. Który styl gdzie? 2
3. Cytat po brytyjsku 3
4. Parafraza i czasowniki relacjonujące 4
5. Wzory: Harvard (Cite Them Right) i APA 7 obok siebie 5
6. Plagiat, zmowa i kupowanie prac 7
7. Skąd się wziął „Harvard”? 8
8. Najważniejsze w skrócie 8
9. Na koniec 9
10. Źródła i dalsza lektura 9

O tym, jak brytyjskie uczelnie uczą krytycznego myślenia i pracy na dowodach, pisałem już na zadruzynski.pl. Ten tekst jest jego praktycznym uzupełnieniem: mniej o tym, dlaczego, więcej o tym,

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/referencing-po-brytyjsku-harvard-apa/

jak. Przyda się każdemu, kto wybiera się na studia do Wielkiej Brytanii, pisze pracę po angielsku na polskiej uczelni albo uczy angielskiego akademickiego.

Słowniczek: citation, reference, bibliography

Angielskie słownictwo wokół źródeł rozróżnia więcej rzeczy niż polskie „przypis" i „bibliografia", warto więc znać te terminy.

Tabela 1. Najważniejsze pojęcia

Po angielsku	Co oznacza	Polski odpowiednik
referencing	cały system odwoływania się do źródeł w tekście i na końcu pracy	aparat naukowy, przypisy i bibliografia
in-text citation	krótkie odwołanie w tekście, np. (Pears and Shields, 2025, p. 38)	powołanie, odsyłacz
reference	pełny opis jednego źródła	opis bibliograficzny
reference list	lista źródeł przywołanych w tekście, alfabetycznie	wykaz literatury cytowanej
bibliography	na wielu uczelniach: lista wszystkiego, co przeczytano, także bez przywołania w tekście	bibliografia (szersza)
footnote, endnote	przypis u dołu strony, przypis na końcu	przypis dolny, końcowy
direct quotation	dosłowny cytat	cytat
paraphrasing, summarising	oddanie myśli własnymi słowami; skrót głównej myśli	parafraza, streszczenie
secondary referencing	odwołanie do źródła znanego tylko z cudzej pracy	cytowanie z drugiej ręki („cyt. za")
academic misconduct	naruszenie zasad uczciwości akademickiej	nieuczciwość akademicka
collusion	niedozwolona współpraca przy pracy, która miała być indywidualna	zmowa, nieuprawniona współpraca
contract cheating	zlecanie napisania pracy komuś innemu, zwykle za pieniądze	kupowanie prac

Różnica między *reference list* a *bibliography* nie jest wszędzie taka sama. Na przykład Open University w przewodniku po stylu Harvard opisuje bibliografię jako listę lektur, które były tłem pracy, ale nie są w niej cytowane [1]. Zanim oddasz pracę, sprawdź, której listy wymaga twój kurs.

Który styl gdzie?

W Wielkiej Brytanii nie ma jednego obowiązującego stylu, podobnie jak w Polsce. Styl wybiera uczelnia, wydział albo nawet konkretny moduł i zapisuje go w przewodniku dla studentów (*module handbook*). Najczęściej spotkasz te:

Tabela 2. Najczęstsze style w Wielkiej Brytanii

Styl	System	Gdzie najczęściej	Aktualne wydanie
Harvard (najczęściej w wersji Cite Them Right)	autor–data	wiele kierunków na wielu uczelniach	Cite Them Right, wyd. 13 (2025) [2, 3]
APA (American Psychological Association)	autor–data	psychologia i dziedziny pokrewne	7. wydanie podręcznika APA [4]
MHRA (Modern Humanities Research Association)	przypisy dolne (lub autor–data)	humanistyka; od 1971 r. stosowany w wielu brytyjskich pracach doktorskich	wyd. 4 (2024), bezpłatne w sieci [5]
OSCOLA (oksfordzki standard cytowania źródeł prawa)	przypisy dolne	prawo	wyd. 5 (2026) [6]
Chicago	przypisy lub autor–data	niektóre kursy humanistyczne i społeczne	wyd. 18 (2024) [7]
MLA (Modern Language Association)	autor–strona	literatura, filologie, media; częściej w USA	wyd. 9 (2021) [8]
Vancouver	numeryczny	nauki medyczne i o zdrowiu	wiele odmian uczelnianych [7]

System autor–data oznacza, że w tekście podaje się nazwisko i rok w nawiasie, a pełny opis na liście na końcu; system autor–strona (MLA) zamiast roku podaje stronę, a numeryczny – numer pozycji na liście. Słowo „Harvard" bywa mylące. To nie jest jeden standard wydany przez jedną instytucję, tylko rodzina stylów autor–data, które różnią się szczegółami interpunkcji. Najpopularniejszą wersją na brytyjskich uczelniach jest ta z podręcznika Richarda Pearsa i Grahama Shieldsa *Cite Them Right* [1, 2], dlatego na niej opieram przykłady w tym tekście.

Cytat po brytyjsku

Zasady są podobne do polskich, ale wygląd inny. W stylu Harvard według Cite Them Right [1, 9, 10]:

- **Pojedynczy cudzysłów.** Krótki cytat ujmuje się w ‘pojedyncze’ cudzysłowy; podwójne zostają zwykle dla przytaczanej mowy.
- **Numer strony obowiązkowo.** Po roku dodaje się „p." (jedna strona) albo „pp." (zakres): (Pears and Shields, 2025, p. 38).
- **Długi cytat jako blok.** Cytaty do trzech wierszy zostają w tekście. Dłuższe wydziela się jako osobny, wcięty akapit z pojedynczą interlinią i bez cudzysłowu.

W APA 7 cudzysłów jest podwójny, a o bloku decyduje liczba słów: cytat liczący 40 słów lub więcej wydziela się bez cudzysłowu, z wcięciem [11, 12]. Przy nagraniach (audiobook, film, podcast) zamiast strony podaje się znacznik czasu, od którego zaczyna się cytat [13].

Odwołanie w tekście ma dwie postaci. **Narracyjna** wplata autora w zdanie, a w nawiasie zostaje rok i strona. **Nawiasowa** stawia całe odwołanie w nawiasie na końcu zdania lub jego części [3, 14]:

Tabela 3. Odwołania w tekście: Harvard (Cite Them Right) i APA 7

Sytuacja	Harvard (Cite Them Right)	APA 7
narracyjne	Pears and Shields (2025, p. 38) explain…	Pears and Shields (2025) explain… (p. 38)

Sytuacja	Harvard (Cite Them Right)	APA 7
nawiasowe	...(Pears and Shields, 2025, p. 38).	...(Pears & Shields, 2025, p. 38).
trzech autorów	(Smith, Jones and Thomas, 2015)	(Smith et al., 2015)
czterech i więcej	(Wineburg et al., 2022)	(Wineburg et al., 2022)
z drugiej ręki	Smith (2018, cited in Jones, 2020, p. 21)	(Smith, 2018, as cited in Jones, 2020)
brak daty	(BBC, no date)	(BBC, n.d.)

Dwie różnice łatwo przeoczyć. Po pierwsze, „et al." w Cite Them Right pojawia się od czterech autorów, a w APA już od trzech [12, 15, 16]. Po drugie, przy cytowaniu z drugiej ręki na liście na końcu podaje się tylko pracę, którą rzeczywiście przeczytałeś, a nie oryginał [3, 14]. Brak daty Harvard zapisuje słowami no date, APA skrótem n.d. [9, 14]. Przykład z trzema autorami w kolumnie Harvard pochodzi z przewodnika Uniwersytetu w Birmingham [16]; Smith, Jones i Thomas to nazwiska przykładowe.

Parafraza i czasowniki relacjonujące

Cite Them Right poświęca osobne części temu, kiedy streszczać i parafrazować, jak robić notatki i jak unikać plagiatu [2]. Parafraza również wymaga odwołania, a gdy myśl pochodzi z konkretnej strony, dobrze jest tę stronę podać [1].

Do wprowadzania cudzych myśli służą czasowniki relacjonujące (*reporting verbs*). Ich wybór nie jest obojętny: neutralne *says* tylko przypisuje myśl autorowi, a niektóre czasowniki pozwalają przedstawić źródło jako ograniczone, stronnicze albo spekulatywne [17, 18].

Tabela 4. Wybrane czasowniki relacjonujące

Czasownik	Znaczenie	Co sugeruje piszący
states, notes, describes, reports	stwierdza, odnotowuje, opisuje, relacjonuje	neutralne przekazanie
argues, maintains, contends	argumentuje, utrzymuje, przekonuje	stanowisko w sporze, z argumentami
suggests, proposes	sugeruje, proponuje	ostrożna teza
shows, demonstrates, finds	pokazuje, wykazuje, stwierdza w badaniu	uznanie wyniku za ustalony
claims, asserts	twierdzi (z dystansem), zapewnia	dystans: autor coś twierdzi, ale czy ma rację
acknowledges, concedes	przyznaje	przyznanie słabości albo racji przeciwnika
questions, challenges, disputes	podważa, kwestionuje	polemika z kimś innym

Pomocą jest bezpłatny *Academic Phrasebank* Uniwersytetu w Manchesterze, opracowany przez Johna Morleya: zbiór typowych zwrotów akademickich, uporządkowanych według części pracy. Jego autor zaznacza, że zwroty są ogólne i treściowo neutralne, więc korzystanie z nich nie jest plagiatem [19]. Plagiatem byłoby przejęcie cudzej myśli, nie cudzego „kleju" językowego.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/referencing-po-brytyjsku-harvard-apa/

Wzory: Harvard (Cite Them Right) i APA 7 obok siebie

Poniżej te same źródła w dwóch najpopularniejszych stylach. Ważna zmiana: w 13. wydaniu Cite Them Right nie podaje się już miejsca wydania, tylko wydawcę [3]. W 7. wydaniu APA również nie podaje się miejsca wydania [20]. Starsze przykłady w sieci, np. z „London: Macmillan", pochodzą z wcześniejszych wydań [9].

Ryc. 1. Ta sama książka w dwóch stylach. Różnice są drobne, ale w jednej pracy nie wolno ich mieszać. Opracowanie własne na podstawie: Pears i Shields (2025) [2], Newcastle University (2025) [3], APA [4]. Ilustracja: zadruzynski.com, CC BY-NC 4.0.

Książka

- **Harvard:** Pears, R. and Shields, G. (2025) *Cite them right: the essential referencing guide*. 13th edn. Bloomsbury Academic.
- **APA 7:** Pears, R., & Shields, G. (2025). *Cite them right: The essential referencing guide* (13th ed.). Bloomsbury Academic.

Oba style piszą tytuł książki kursywą i małymi literami (wielka tylko na początku i w nazwach własnych). APA dodatkowo zaczyna wielką literą podtytuł po dwukropku [9, 20].

E-book

Jeśli e-book ma dane wydawnicze i numerację stron jak wersja drukowana, opisuje się go jak książkę drukowaną [3]. W APA nie podaje się nazwy bazy danych, z której pochodzi e-book [21]. Gdy stron brak, w APA podaje się w odwołaniu w tekście np. numer akapitu [13].

Rozdział w pracy zbiorowej

- **Harvard:** Swain, M. (1985) 'Communicative competence: some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development', in S. Gass and C. Madden (eds) *Input in second language acquisition*. Newbury House, pp. 235–253.

- **APA 7:** Swain, M. (1985). Communicative competence: Some roles of comprehensible input and comprehensible output in its development. In S. Gass & C. Madden (Eds.), *Input in second language acquisition* (pp. 235–253). Newbury House.

Tytuł rozdziału w Harvard stoi w pojedynczym cudzysłowie, w APA bez cudzysłowu i bez kursywy [3, 20].

Artykuł w czasopiśmie

- **Harvard:** Wineburg, S. and McGrew, S. (2019) 'Lateral reading and the nature of expertise: reading less and learning more when evaluating digital information', *Teachers College Record*, 121(11), pp. 1–40. Available at: https://doi.org/10.1177/016146811912101102 (Accessed: 21 November 2026).
- **APA 7:** Wineburg, S., & McGrew, S. (2019). Lateral reading and the nature of expertise: Reading less and learning more when evaluating digital information. *Teachers College Record, 121*(11), 1–40. https://doi.org/10.1177/016146811912101102

Harvard poprzedza adres formułą Available at: i dodaje datę dostępu. APA podaje sam numer DOI (stały identyfikator publikacji elektronicznej) jako adres i datę dostępu dodaje tylko przy treściach, które z założenia się zmieniają i nie są archiwizowane [3, 22].

Strona internetowa

- **Harvard:** Russell Group (2023) *New principles on use of AI in education*. Available at: https://russellgroup.ac.uk/news/new-principles-on-use-of-ai-in-education/ (Accessed: 21 November 2026).
- **APA 7:** Russell Group. (2023, July 4). *New principles on use of AI in education*. https://russellgroup.ac.uk/news/new-principles-on-use-of-ai-in-education/

Gdy strona ma autora instytucjonalnego, jego nazwa zastępuje nazwisko [3]. Przy stronach bez daty Harvard pisze (no date), APA (n.d.).

Artykuł prasowy w sieci, film, nagranie wideo

- **Gazeta, Harvard:** Surname, Initial. (Year) 'Article title', *Newspaper Title*, Day Month. Available at: URL (Accessed: date).
- **Film, Harvard:** *Title of film* (Year) Directed by Initial. Surname. [DVD]. Distribution company.
- **Wideo w serwisie, Harvard:** Name of person or organisation (Year) *Title*. Date uploaded. Available at: URL (Accessed: date).

To wzory z arkusza Newcastle University opartego na Cite Them Right [3]. Film opisuje się pod tytułem, bo jest dziełem zbiorowym; w nagraniach z serwisów wideo autorem jest twórca materiału (osoba lub instytucja), a nie serwis.

Audiobook

- **APA 7:** Cain, S. (2012). *Quiet: The power of introverts in a world that can't stop talking* (K. Mazur, Narr.) [Audiobook]. Random House Audio.

APA zaleca opisywać audiobook jako audiobook (z lektorem i dopiskiem w nawiasie kwadratowym) wtedy, gdy różni się od wersji drukowanej, gdy piszesz coś o samym wykonaniu albo gdy cytujesz z nagrania; w pozostałych sytuacjach wystarczy opis książki [21, 23].

Treści z generatywnej sztucznej inteligencji

- **Harvard** (**odpowiedź dostępna tylko tobie**)**:** Name of AI (Year) Medium of communication to Receiver, Day Month, np. OpenAI ChatGPT (2023) ChatGPT response to Jane Doe, 3 April.

To wzór Cite Them Right przytaczany przez Newcastle University [3]. Nowe, piąte wydanie OSCOLA z 2026 roku każe w pracach prawniczych wskazywać system sztucznej inteligencji jako autora [24]. Zanim jednak użyjesz takiego narzędzia, sprawdź zasady swojej uczelni (o tym niżej).

Plagiat, zmowa i kupowanie prac

Brytyjskie uczelnie traktują *academic misconduct* bardzo poważnie. Nieuczciwość akademicka to nie tylko plagiat, ale też *collusion* (wspólne pisanie pracy, która miała być indywidualna) i *contract cheating*. W 2020 roku brytyjska agencja jakości szkolnictwa wyższego (Quality Assurance Agency, QAA) ogłosiła Kartę uczciwości akademickiej, którą do 2022 roku podpisało ponad 200 uczelni i instytucji [25]. Naruszenia rozpatruje uczelnia według własnego regulaminu, a konsekwencje ustala ona sama.

Od 28 czerwca 2022 roku w Anglii przestępstwem jest odpłatne świadczenie, organizowanie i reklamowanie usług pisania prac za uczniów i studentów powyżej 16. roku życia: w *sixth forms* (ostatnich klasach szkół średnich), w college'ach i na uczelniach. Przepisy znalazły się w ustawie *Skills and Post-16 Education Act 2022* i dotyczą firm oraz osób oferujących takie usługi, a nie samych studentów [26, 27]. Student, który kupi pracę, odpowiada przed uczelnią.

Sztuczna inteligencja na brytyjskich uczelniach

W lipcu 2023 roku 24 uczelnie zrzeszone w Russell Group (stowarzyszeniu brytyjskich uniwersytetów badawczych, m.in. Oxford, Cambridge i University College London) ogłosiły pięć wspólnych zasad korzystania z generatywnej sztucznej inteligencji. Uczelnie zobowiązały się m.in. uczyć studentów i pracowników świadomego korzystania z tych narzędzi, dostosować do nich nauczanie i ocenianie oraz dbać przy tym o rzetelność akademicką [28, 29]. Szczegóły ustala każda uczelnia. Na przykład według zasad Uniwersytetu w Birmingham, jeśli nie powiedziano inaczej, student ma przyjąć, że korzystanie z generatywnej sztucznej inteligencji w danej pracy zaliczeniowej jest niedozwolone [30].

> **Uwaga na zmyślone źródła.** Czat AI potrafi podać bibliografię z prawdopodobnymi, ale nieistniejącymi pozycjami. W badaniu z 2023 roku tak było z ponad połową pozycji w ChatGPT w wersji 3.5 i prawie jedną piątą w wersji 4 [31]. Za każde źródło w pracy odpowiada jej autor, a nie program.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/referencing-po-brytyjsku-harvard-apa/

Skąd się wziął „Harvard”?

System autor–data nie powstał na wydziale humanistycznym, tylko w laboratorium zoologicznym. W 1988 roku Eli Chernin opisał na łamach „British Medical Journal”, jak udało się ustalić jego pochodzenie. Trop prowadzi do Edwarda Laurensa Marka (1847–1946), zoologa i profesora anatomii na Uniwersytecie Harvarda, który zastosował odwołania typu „autor i rok w nawiasie” w monografii z 1881 roku o rozwoju pomrowa, ślimaka z rodzaju *Limax* [32]. Współcześni mu naukowcy przypisywali ten pomysł właśnie jemu [32].

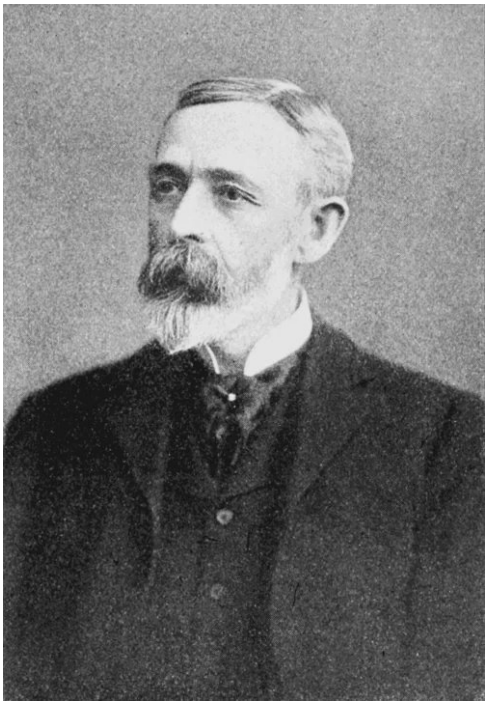

Ryc. 2. Edward Laurens Mark, zoolog z Uniwersytetu Harvarda, uważany za twórcę systemu autor–data. „Popular Science Monthly”, t. 64, 1904, domena publiczna, via Wikimedia Commons.

Nazwa „Harvard system” przyjęła się później, a jej pochodzenie długo było zagadką. Dziś system autor–data stosuje się w dziesiątkach odmian, od Cite Them Right po APA,

Najważniejsze w skrócie

- **Pojęcia:** in-text citation to odwołanie w tekście, reference list to lista cytowanych źródeł, bibliography bywa szersza.
- **Styl wybiera uczelnia lub moduł.** Najczęściej Harvard (Cite Them Right), w psychologii APA, w humanistyce MHRA, w prawie OSCOLA.
- **Cytat:** w Harvardzie pojedynczy cudzysłów, strona po roku, dłuższe cytaty jako wcięty blok; w APA podwójny cudzysłów i blok od 40 słów.
- **Et al.:** w Cite Them Right od czterech autorów, w APA od trzech.
- **Zmiana w 13. wydaniu Cite Them Right:** bez miejsca wydania.
- **Parafraza też wymaga odwołania;** czasownik relacjonujący pokazuje twój stosunek do źródła.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/referencing-po-brytyjsku-harvard-apa/

- **Kupowanie prac:** w Anglii firmy oferujące takie usługi popełniają przestępstwo, student odpowiada przed uczelnią.
- **AI:** zasady ustala uczelnia; zmyślone źródło w pracy obciąża autora.

Na koniec

Brytyjski referencing wygląda na zbiór drobiazgów: przecinek tu, kropka tam, „and" albo „&". Za tymi drobiazgami stoi jednak ta sama zasada co w Polsce: czytelnik ma wiedzieć, co pochodzi od ciebie, a co od innych, i móc to sprawdzić. Dobrze opisane źródła chronią też twoje własne pomysły przed pomyleniem z cudzymi.

> NA LEKCJĘ: CIEKAWOSTKI DLA NAUCZYCIELA
>
> **Claims czy shows?** Uczniowie dostają to samo zdanie o badaniu w kilku wersjach: Smith (2020) shows / suggests / claims that… i mają powiedzieć, jak w każdej wersji piszący ocenia badanie. To szybkie ćwiczenie pokazuje, że wybór czasownika jest częścią argumentu, a nie ozdobą.
>
> **Harvard z laboratorium.** System autor–data, dziś znak rozpoznawczy prac z nauk społecznych, wymyślił zoolog badający ślimaki. Historia Edwarda Laurensa Marka dobrze otwiera rozmowę o tym, że zasady akademickie mają konkretnych autorów i własną historię.

Tekst opisuje ogólne zasady i najpopularniejsze style. Szczegółowe wymagania różnią się między uczelniami i kierunkami; w razie różnic pierwszeństwo ma przewodnik twojego kursu.

Źródła i dalsza lektura

[1] The Open University Library (b.d.). *Quick guide to Harvard referencing (Cite Them Right)*. https://university.open.ac.uk/library/referencing-and-plagiarism/quick-guide-to-harvard-referencing-cite-them-right [dostęp: 21.11.2026]; wersja PDF: https://www.open.edu/openlearncreate/mod/resource/view.php?id=237547 [dostęp: 21.11.2026]

[2] Pears, R., Shields, G. (2025). *Cite Them Right: The Essential Referencing Guide* (wyd. 13). London: Bloomsbury Academic.

[3] Newcastle University Library (2025). *Cite Them Right Harvard style sheet*. https://www.ncl.ac.uk/mediav8/academic-skills-kit/file-downloads/manage-info/2025 Cite Them Right Harvard Style Sheet.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[4] American Psychological Association (b.d.). *Publication Manual of the American Psychological Association, Seventh Edition*. https://apastyle.apa.org/manual/index [dostęp: 21.11.2026]

[5] Association of Learned and Professional Society Publishers (2024, 24 maja). *Publication of the fourth edition of the MHRA Style Guide (2024)*. https://www.alpsp.org/news-publications/industry-news/publication-of-the-fourth-edition-of-the-mhra-style-guide-2024/ [dostęp: 21.11.2026]

[6] Faculty of Law, University of Oxford (2026). *Fifth edition of The Oxford University Standard for Citation of Legal Authorities published*. https://www.law.ox.ac.uk/content/news/fifth-edition-oxford-university-standard-citation-legal-authorities-published [dostęp: 21.11.2026]

[7] University of Greenwich (2026). *Referencing for generative AI* [przykłady m.in. dla Harvard, Turabian (Chicago 18th) i Vancouver według Cite Them Right Online]. https://www.gre.ac.uk/__data/assets/pdf_file/0032/366179/referencing-for-generative-ai-sept-2026.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[8] Purdue OWL (b.d.). *MLA Ninth Edition: What's new and different*. https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/mla_style/mla_formatting_and_style_guide/mla_changes_9th_edition.html [dostęp: 21.11.2026]

[9] University of Westminster Library (b.d.). *Harvard referencing*. https://libguides.westminster.ac.uk/referencing/harvard [dostęp: 21.11.2026]

[10] Imperial College London Library (b.d.). *Citing using the Harvard style*. https://www.imperial.ac.uk/admin-services/library/learning-support/reference-management/harvard-style/citing/ [dostęp: 21.11.2026]

[11] King's University College at Western University (b.d.). *APA Citation Basics*. https://www.kings.uwo.ca/kings/assets/File/academics/ml/writePlace/documentation/APA-Citation-Basics.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[12] Massey University OWLL (b.d.). *APA in-text citation*. https://owll.massey.ac.nz/referencing/apa-in-text-citation.php [dostęp: 21.11.2026]

[13] Torrens University Library (b.d.). *APA referencing: audio*. https://library.torrens.edu.au/academicskills/apa/audio [dostęp: 21.11.2026]

[14] Xavier University Writing Center (b.d.). *APA 7th edition in-text citations*. https://www.xavier.edu/writingcenter/documents/apa-7th-intext-citations.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[15] UWE Bristol (b.d.). *Cite Them Right Harvard: in-text citations*. https://www.uwe.ac.uk/study/study-support/study-skills/referencing/cite-them-right-harvard/in-text-citations [dostęp: 21.11.2026]

[16] University of Birmingham Library Services (b.d.). *Harvard: citing in-text*. https://intranet.birmingham.ac.uk/student/libraries/referencing/icite/harvard/intext.aspx [dostęp: 21.11.2026]

[17] Deakin University (b.d.). *Reporting verbs* [Deakin guide to referencing]. https://www.deakin.edu.au/students/study-support/resources-and-referencing/referencing-guides?a=2234375 [dostęp: 21.11.2026]

[18] Southern Cross University (b.d.). *Using reporting verbs to introduce evidence*. https://www.scu.edu.au/media/scu-dep/current-students/learning-zone/quick-guides/using_reporting_verbs_to_introduce_evidence.pdf [dostęp: 21.11.2026]

[19] Morley, J. (b.d.). *Academic Phrasebank*. The University of Manchester. https://www.phrasebank.manchester.ac.uk/ [dostęp: 21.11.2026]

[20] USC Libraries (b.d.). *APA 7th edition: books and reference works*. https://libguides.usc.edu/APA7th/books [dostęp: 21.11.2026]

[21] Frederick Community College Library (b.d.). *How do I cite an e-book or audiobook using the APA format?* https://answers.frederick.edu/citations/faq/304185 [dostęp: 21.11.2026]

[22] American Psychological Association (2020). *Elements of reference list entries*. APA Style. https://apastyle.apa.org/style-grammar-guidelines/references/elements-list-entry [dostęp: 21.11.2026]

[23] Lone Star College Libraries (b.d.). *APA 7th edition: Books* [przykład opisu audiobooka: Cain, S. (2012), *Quiet*, czyta K. Mazur, Random House Audio]. https://cflibguides.lonestar.edu/apa/books [dostęp: 21.11.2026]

[24] LSE Library (b.d.). *Citing and referencing* [omówienie zasad OSCOLA 5, pkt 3.7.13, dotyczących sztucznej inteligencji]. https://www.lse.ac.uk/library/research-support/library-resources-guide/citing-and-referencing [dostęp: 21.11.2026]

[25] Quality Assurance Agency for Higher Education (2020). *Academic Integrity Charter for UK Higher Education*. https://www.qaa.ac.uk/sector-resources/academic-integrity/charter [dostęp: 21.11.2026]

[26] *Skills and Post-16 Education Act 2022*, c. 21, part 4, chapter 1 (ss. 26–30): *Cheating services provided for post-16 students at English institutions*. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2022/21/part/4/chapter/1 [dostęp: 21.11.2026]; objaśnienia: https://legislation.gov.uk/ukpga/2022/21/notes/division/9/index.htm [dostęp: 21.11.2026]

[27] Department for Education (2022). *Skills Bill becomes law* [komunikat prasowy]. https://www.gov.uk/government/news/skills-bill-becomes-law [dostęp: 21.11.2026]

[28] Russell Group (2023, 4 lipca). *New principles on use of AI in education*. https://russellgroup.ac.uk/news/new-principles-on-use-of-ai-in-education/ [dostęp: 21.11.2026]

[29] Russell Group (2023). *Principles on the use of generative AI tools in education*. https://russellgroup.ac.uk/policy/policy-briefings/principles-use-generative-ai-tools-education [dostęp: 21.11.2026]

[30] University of Birmingham (b.d.). *Generative Artificial Intelligence and its role within teaching, learning and assessment*. https://www.birmingham.ac.uk/libraries/education-excellence/gai [dostęp: 21.11.2026]

[31] Walters, W.H., Wilder, E.I. (2023). Fabrication and errors in the bibliographic citations generated by ChatGPT. *Scientific Reports*, 13, 14045. https://doi.org/10.1038/s41598-023-41032-5 [dostęp: 21.11.2026]

[32] Chernin, E. (1988). The „Harvard system": a mystery dispelled. *BMJ*, 297(6655), 1062. https://doi.org/10.1136/bmj.297.6655.1062 [dostęp: 21.11.2026]

LICENCJA

© 2026 Igor Zadrużyński. Ten tekst jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC 4.0). Możesz go kopiować, rozpowszechniać i przerabiać w celach niekomercyjnych pod warunkiem, że podasz autora i adres źródła, dołączysz link do licencji i zaznaczysz, czy wprowadzono zmiany. Przykład poprawnego oznaczenia:

Igor Zadrużyński, *Referencing po brytyjsku. Harvard, APA i inne style krok po kroku*, zadruzynski.com, https://zadruzynski.com/referencing-po-brytyjsku-harvard-apa/, licencja CC BY-NC 4.0

Licencja nie obejmuje cytatów, ilustracji ani innych materiałów pochodzących od innych autorów — obowiązują dla nich ich własne zasady.

Ilustracje, przy których nie podano innego źródła, zostały wygenerowane z pomocą AI.

zadruzynski.com